

Shemittah From a Distance: Should One Obligate Oneself to Perform a Mitzvah?

Rabbi Michael Taubes

1. בראשית פרשת לך לך פרק טז

(ג) ותקח שְׂרֵי אֶשֶׁת אֲבִיךָ אֶת הַגֵּר הַמִּצְרִית שִׁפְחָתָהּ מִקֶּץ עֶשְׂרֵי שָׁנִים לְשִׁבְתֵּי אֲבִיךָ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְאֲבִיךָ אֵינִישָׁה לּוֹ לְאִשָּׁה:

2. רש"י בראשית פרשת לך לך פרק טז

(ג) מקץ עשר שנים - מועד הקבוע לאשה ששהתה עשר שנים ולא ילדה לבעלה חייב לישא אחרת:

3. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סד עמוד א

מתני'. נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה - אינו רשאי לבטל. גירשה - מותרת לינשא לאחר, ורשאי השני לשהות עמה י' שנים...

4. רש"י מסכת יבמות דף סד עמוד א

אינו רשאי לבטל - אלא או יגרשנה או ישא אחרת עמה.

מותרת לינשא לאחר - ולא אמרינן עקרה היא דשמא הראשון לא זכה ליבנות ממנה.

5. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סד עמוד א

ת"ר. נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה - יוציא ויתן כתובה, שמא לא זכה להבנות ממנה. אע"פ שאין ראה לדבר - זכר לדבר: מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען - ללמדך, שאין ישיבת חו"ל עולה לו מן המנין.

6. רש"י מסכת יבמות דף סד עמוד א

מקץ עשר שנים - בא על הגר והאי דלא נסיב לה בהנך שני קמאי עד שלא בא לארץ כנען שהיו שנים מרובות בפדן ארם ללמדך שאין ישיבת חוצה לארץ עולה לו דלמא משום עון חוצה לארץ הם עקורים.

7. בראשית פרשת בראשית פרק א

(כז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם:

(כח) וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבַשְׁתֶּהּ וַיְרְדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיַּי הַרְמִשָּׁתַּי עַל הָאָרֶץ:

8. בראשית פרשת נח פרק ט

(א) וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בְּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ:

(ו) וְשִׁפְדוּ דָם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּדוּ כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם:

(ז) וְאֹתָם פְּרוּ וּרְבוּ וּשְׂרָצוּ בְּאָרֶץ וּרְבוּ בָהּ:

9. רש"י בראשית פרשת נח פרק ט

(ז) ואתם פרו ורבו - לפי פשוטוע הראשונה לברכה, וכאן לצווי. ולפי מדרשו להקיש מי שאינו עוסק בפריה ורביה לשופך דמים:

10. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סא עמוד ב

מתני'. לא יבטל אדם מפריה ורביה - אלא א"כ יש לו בנים. ב"ש אומרים: שני זכרים, וב"ה אומרים: זכר ונקבה...

11. בית הבחירה (מאירי) מסכת יבמות דף סא עמוד ב

אמר המאירי לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא אם כן יש לו בנים שהרי כל שאין לו בנים מצות פריה ורביה עליו הא אם יש לו בנים מותר הואיל וכבר קיים מצות פריה ורביה...

12. רמב"ם הלכות אישות פרק טו

הלכה א

האשה שהרשת את בעלה אחר הנישואין שימנע עונתה הרי זה מותר, במה דברים אמורים בשהיו לו בנים שכבר קיים מצות פריה ורביה אבל אם לא קיים חייב לבעול בכל עונה עד שיהיו לו בנים מפני שהיא מצות עשה של תורה שנ' +בראשית א' כ"ח, נח ט' א, נח ט' ז'+ פרו ורבו.

הלכה ד

כמה בנים יהיו לאיש ותתקיים מצוה זו בידו זכר ב ונקבה...

13. שולחן ערוך אבן העזר הלכות פריה ורביה סימן א

סעיף א

חייב כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבות. וכל מי שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו שופך דמים, וממעט את הדמות, וגורם לשכינה שתסתלק מישראל...

סעיף ה

כיון שיש לאדם זכר ונקבה, קיים מצות פריה ורביה...

14. תוספות מסכת יבמות דף סד עמוד א

אע"פ שאין ראייה לדבר - ראייה גמורה אינה דמשמ אין ללמוד שיהא זקוק לגרש אשתו אפילו אם אי אפשר בלא גירושין ואדרבה ראוי ללמוד מכאן דאפי' את"ל בעלמא הנושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה היכא דשהה עמה י' שנים שרי להכניס צרתה כמו שמצינו באברהם אולי ירחמו מן השמים ויזכה עדיין ליבנות ממנה כמו שלבסוף זכה אברהם משרה.

15. נימוקי יוסף מסכת יבמות דף כ עמוד א

מונה לה - ... ואם שהתה י' שנים ולא נתעברה יוציא ויתן כתובה או ישא אשה אחרת עליה כדאמרן לעיל ואף על גב שהחרים רבינו גרשון ז"ל בשיבת כמה חכמים שלא ישא אדם אשה על אשתו בכי הא לא תקון רבינו ז"ל וכן כתבו רבני צרפת בתשובת הריטב"א ז"ל:

16. חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף סד עמוד א

אינו רשאי לבטל אלא יוציא ויתן כתובה. פי' נקט אינו רשאי כי אע"פ שהוא רוצה לעמוד עמה כופין אותו לגרש מפני קיום מצות פריה ורביה כמו שכופין על שאר מצות, ואם האשה טוענת שלא תצא אלא שישא אשה אחרת עליה יכול הוא לומר כל כמה דאגידא בי לא יהבי לי אחריתי וכדאיתא בפרק אע"פ (ס"ד א'), ומיהו אם שניהם מתרצים בדבר והוא נושא אשה אחרת אין ב"ד כופין אותו לגרש... חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף סד עמוד אע"פ שהחרים רבינו גרשון ז"ל בשיבת כמה חכמים שלא ישא אדם אשה על אשתו בכי הא לא תקון רבינו ז"ל וכן כתבו רבני צרפת בתשובה...

17. רש"י מסכת כתובות דף עז עמוד א

לייתי נשא אשה ושהה כו' - דמדאורייתא לא מיחייב לאפוקה דאפשר ליקח לו אשה אחרת אצלה אבל מדרבנן קאמר דכל כמה דאיתא להא גביה לא נסיב אחריתי.

18. שאילתות דרב אחאי פרשת תולדות שאילתא יח

שאילתא דאילו מאן דנסיב איתתא ושהה בהדה עשר שנין ולא ילד' לא שרי למיבטל מפריה ורביה אלא מיתבעי ליה לגרושה ומינסב איתתא אחריתי ואולידי בני דהכי אשכחן באברהם ושרה דכת' מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען והיכא דלא מגרש לה מעסינן ליה בעל כורחיה דכמה דאיתא לגביה סבר דילמא השתא ילדה ומיבטל מפריה ורביה...

19. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף עז עמוד א

אמר רב יהודה אמר רב אסי: אין מעשין אלא לפסולות; כי אמריתה קמיה דשמואל, אמר: כגון אלמנה לכהן גדול, וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לנתין ולמזמר, אבל נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה - אין כופין אותו; ורב תחליפא בר אבימי אמר שמואל: אפילו נשא אשה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה, כופין אותו.

20. רש"י מסכת כתובות דף עז עמוד א

אין מעשין - אין כופין להוציא.
אין כופין - דלא כפינן אפריה ורביה.

21. רא"ש מסכת יבמות פרק ו

סימן טו

... ורב אלפס ז"ל כתב והיכא דשהה עמה עשר שנים ולא ילדה ולא בעי לאפוקה ולמיסב איתתא אחריתי מפקינן לה מיניה בעל כרחיה ואפילו בשוטי מתוך לשונו משמע דכייפינן ליה בשוטי אף לישא אחרת כדי לקיים מצות פריה ורביה ומסתבר הכי דמה מועיל מה שמגרשה אם לא לישא אחרת והוה ליה כמו שאר מצות עשה שמכין אותו עד שתצא נפשו או עד שיקיימנה:

22. רמב"ם הלכות אישות פרק טו

הלכה ז

לא ישא אדם עקרה וזקנה ואילונית וקטנה שאינה ראויה לילד אלא אם כן קיים מצות פריה ורביה או שהיתה לו אשה אחרת לפרות ולרבות ממנה. נשא אשה ושהתה עמו עשר שנים ולא ילדה הרי זה יוציא ויתן כתובה או ישא אשה הראויה לילד, ואם לא רצה להוציא כופין אותו ומכין אותו בשוט עד שיוציא...

23. שולחן ערוך אבן העזר הלכות פריה ורביה סימן א

סעיף ג

מצוה על כל אדם שישא אשה בן י"ח, והמקדים לישא בן י"ג, מצוה מן המובחר, אבל קודם י"ג לא ישא דהוי כזנות. ובשום ענין לא יעבור מעשרים שנה בלא אשה. ומי שעברו עליו כ' שנה ואינו רוצה לישא, ב"ד כופין אותו לישא כדי לקיים מצות פריה ורביה. מיהו אם עוסק בתורה וטרוד בה, ומתירא לישא אשה כדי שלא יטרח במזונו ויתבטל מן התורה, מותר להתאחר. הגה: ובזמן הזה נהגו שלא לכופו על זה. וכן מי שלא קיים פריה ורביה ובא לישא אשה שאינה בת בנים, כגון עקרה וזקנה או קטנה, משום שחושק בה או משום ממון שלה, אעפ"י שמדינא היה למחות בו, לא נהגו מכמה דורות לדקדק בענין הזיווגים. ואפילו נשא אשה ושהה עמה עשרה שנים לא נהגו לכופו אותו לגרשה, אע"פ שלא קיים פריה ורביה, וכן בשאר ענייני זיווגים. (ריב"ש סימן ט"ו), ובלבד שלא תהא אסורה עליו.

24. שולחן ערוך אבן העזר הלכות גיטין סימן קנד

סעיף י

נשא אשה ושהתה עמו עשר שנים ולא ילדה, יוציא ויתן כתובה או ישא אשה הראויה לילד. ואם לא ירצה, כופין אותו עד שיוציא... הגה: י"א דכ"ז דלא הוליד כלל, אבל אם הוליד זרע קיימא, אע"פ שלא קיים עדיין פריה ורביה, אין כופין להוציא (ריב"ש סימן ט"ו). ועיין לעיל סימן א' דבזמן הזה אין נוהגין לכופו כלל...

25. פתחי תשובה אבן העזר סימן קנד

(כז) אין נוהגין לכופו. עיין בתשו' בגדי כהונה סימן א' שנשאל מאיש ירא אלקים אחד ששהא עם אשתו יותר מעשר שנים ולא ילדה וקשה עליו הגירושין כי היא אשת חיל ויראת ד' ועל ידה יכול להתמיד בלימודו והוא אינו בריא כ"כ כשאר בני אדם אבל הוא חלוש ועוסק תמיד ברפואות והיא משגחת עליו בבריאות גופו וגם מנחת אותו לגדל יתום בתוך ביתו וללמוד עמו. אם מחוייב ע"פ הדין לגרשה ואף שאין כופין בזמן הזה מ"מ אולי עכ"פ עליו נשאר החיוב לעשות הגירושין מעצמו במה דאפשר לו בכל היכולת ופן יביאהו אלקים במשפט על זה אם יהיה בשב ואת. והשיב לו שאינו מחוייב לגרשה כי לשיטת הראב"ן וראב"י וסמ"ג ותוס' כמו שהביא הגמ"י פט"ו מהל' אישות בשמם ורבינו ירוחם בנתיב כ"ג אין דין זה של עשר שנים בחוץ לארץ כלל. ואף לשיטת הרא"ש דח"ל עולה מן המנין אעפ"כ יש היתר בנ"ד לפ"מ דפסק הרא"ש והטור והמחבר (בסעי' י"א) חלה הוא אע"פ שמשמשים כו' ובנ"ד הבעל אינו בריא כשאר בני אדם ועוסק ברפואות תמיד ואף להנ"י שפירש חלה ממש שאינו יכול לשמש או להוליד וגם ס"ל ג"כ דח"ל עולה מן המנין בכל אדם מ"מ יש לצדד שלא להפריד בין הדבקים לפמ"ש הפוסקים הובא בב"י א"ה סימן תרנ"ו וברמ"א שם שאין אדם מחוייב לבזבו הון רב בשביל מצוה אחת ואפילו מצוה עוברת כגון אתרוג ולולב. ומצות פו"ר בנדון זה דשהה עשר שנים גרע משאר מ"ע ועכ"פ לא עדיף יותר דהא בשאר מ"ע לכ"ע כופין ובשהה עשר שנים פליגי אמוראים בכתובות דף ע' אם כופין או לא והיינו טעמא כיון דפסק הוא אם יבנה מאחרת וא"כ אם בכל מצוה עוברת אינו מחוייב לבזבו אף שליש מהונו רק חומש מכ"ש שאין חייב לבזבו להוציא את אשתו זאת ולפ"ז בנ"ד שכתובתה ותוספתה מרובה שיצטרך לבזבו כל הונו אפשר

דאינו מחוייב ואף שליש מהונו אינו מחוייב לבזבז ומעתה יש לו סמך להיות בשב וא"ת ויוצא ידי שמים מכל הני טעמי ועוד יצורף לזה שאינו יודע אם יזדמן לו אשת חיל וי"א כזו אשר יכול לישב וללמוד כמו עכשיו ולרמב"ם הובא בש"ע לעיל סימן א' ס"ג אם מתייר' ליש' אשה כדי שלא יטרח במזונו ויבטל מ"ה מותר להתאחר וכתב הב"ש שם דלרמב"ם באמת אין לו קצבה אף לעולם אם אין יצרו מתגבר עליו וא"כ ביש לו אשה דאין שייך יצרו מתגבר אפשר דאין צריך ואף דהרא"ש כתב קצבה לאותו לימוד לא ידעינן שלא יתכן שיתבטל מפו"ר כל ימיו י"ל דמודה היכא דשהא עשר שנים דספיקא הוא אם יבנה גם מאחרת וזו היא אשת חיל וכבר קבוע בפרנסתו ויכול לישב ולעסוק בתורה מה שאפשר שלא יהיה כן באחרת דאינו מחוייב להוציא. רק ירבה בלימוד התורה יותר ויגדל יתום בתוך ביתו כאשר עשה עד הנה וטוב לו עכ"ד ע"ש:

26. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף נ עמוד א

א"ר אילעא: באושא התקינו, המבזבז - אל יבזבז יותר מחומש. תניא נמי הכי: המבזבז - אל יבזבז יותר מחומש, שמא יצטרך לבריות; ומעשה באחד שבקש לבזבז [יותר מחומש] ולא הניח לו חבירו, ומנו? רבי ישבב, ואמרי לה רבי ישבב, ולא הניחו חבירו, ומנו? רבי עקיבא.

27. רש"י מסכת כתובות דף נ עמוד א

המבזבז - לעניים.

מחומש - שבנכסיו שלא יצטרך לבריות.

28. שיטה מקובצת מסכת כתובות דף נ עמוד א

רש"י במהדו"ק

המבזבז. כתב רש"י ז"ל המבזבז. לעניים. ובמהדורא קמא כתב המבזבז. נכסיו להקדש. ע"כ...

29. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת כתובות פרק ד

הלכה ח

רבי שמעון בן לקיש בשם ר' יודה בן חנינה נמנו באושא שיהא אדם מפריש חומש מנכסיו למצות.

30. קרבן העדה מסכת כתובות פרק ד

הלכה ח

למצות. לצדקה:

31. פני משה מסכת כתובות פרק ד

הלכה ח

שיהא אדם מפריש חומש נכסיו למצות. אבל לא יותר:

32. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף ט עמוד א - עמוד ב

וכן אמר רב אסי. א"ר זירא אמר רב הונא: במצוה - עד שליש. מאי שליש?

אילימא שליש ביתו, אלא מעתה, אי איתרמי ליה תלתא מצותא, ליתיב לכוליה ביתא? אלא אמר ר' זירא: בהידור מצוה - עד שליש במצוה.

33. רש"י מסכת בבא קמא דף ט עמוד ב

שליש ביתו - שחייב אדם לבזבז במצות לולב או ציצית או ספר תורה שליש מה שיש לו.

בהידור מצוה עד שליש במצוה - שאם מוצא ב' ספרי תורות לקנות ואחד הדור מחבירו יוסיף שליש הדמים ויקח את ההדור דתניא (שבת דף קלג:) זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לך ספר תורה נאה לולב נאה טלית נאה ציצית נאה.

34. תוספות מסכת בבא קמא דף ט עמוד ב

אילימא שליש ביתו - משמע דאין צריך לבזבז כל ממונו לקנות אתרוג אפילו לא ימצא בפחות והוויא מצוה עוברת ואפילו שליש ביתו משמע דלא מחייב ואמרינן נמי (כתובות דף נ.) המבזבז אל יבזבז יותר מחומש ובסוכה (דף מא:) חשיב ליה רבותא דר"ג שקנה אתרוג באלף זוז.

35. רא"ש מסכת בבא קמא פרק א

סימן ז

...ומדאמר אילו מתרמי ליה תלתא מצותא יהיב לכולי ביתיה שמעינן שאין אדם מחויב לבזבז הון רב בשביל מצוה אחת ואפילו היא מצוה עוברת כגון אתרוג ולולב וגמרא (בסוכה דף מא ב) חשיב גוזמא על ר"ג שהיא נשיא ישראל מה שנתן אלף זוז באתרוג אחד וגם תיקנו חכמים המבזבז אל יבזבו יותר מחומש (כתובות דף נ א):

36. חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף ט עמוד ב

מהא דאמרינן אלו מתרמי ליה תלתא מצות יהיב ליה כוליה ביתיה משמע דאפילו למצוה עוברת כאתרוג וסוכה אינו מחויב לתת אפילו שלישי ממונו, וזה תימה האיך נתנו דמים למצוה עוברת, וכתב הראב"ד ז"ל כדי שלא יבוא לידי עוני ויפיל עצמו על הציבור וכמו שאמרו עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות וכן אמרו המבזבז אל יבזבו יותר מחומש שהעוני כמיתה, ומ"מ לא כמיתה ממש אמר הרב שלא אמרו אלא במצות עשה בשב ואל תעשה אבל במצות לא תעשה אפילו כל ממונו.

37. רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ח

הלכה יג

לעולם לא יקדיש אדם ולא יחרים כל נכסיו, והעושה כן עובר על דעת הכתוב שהרי הוא אומר מכל אשר לו ולא כל אשר לו כמו שבאר חכמים, ואין זו חסידות אלא שטות שהרי הוא מאבד כל ממונו ויצטרך לבריות, ואין מרחמין עליו, ובזה וכיוצא בו אמרו חכמים חסיד שוטה מכלל מבלי עולם, אלא כל המפזר ממונו במצות אל יפזר יותר מחומש, ויהיה כמו שצונו נביאים מכלכל דבריו במשפט בין בדברי תורה בין בדברי עולם, אפילו בקרבנות שאדם חייב בהן הרי חסה תורה על הממון ואמרה שיביא כפי מסת ידו, קל וחומר לדברים שלא נתחייב בהן אלא מחמת נדרו שלא ינדור אלא כראוי לו שנאמר איש כמתנת ידו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך.

38. דברים פרשת ראה פרק טז

(יז) איש כמתנת ידו כברכת יקוק אלהיך אשר נתן לך:

39. שולחן ערוך אורח חיים הלכות לולב סימן תרנו

סעיף א

אם קנה אתרוג שראוי לצאת בו בצמצום, כגון שהוא כביצה מצומצמת, ואח"כ מצא גדול ממנו, מצוה להוסיף עד שלישי מלגיו בדמי הראשון, כדי להחליפו ביותר נאה. ויש מי שאומר שאם מוצא שני אתרוגים לקנות והאחד הדור מחבירו, יקח ההדר אם אין מייקרים אותו יותר משליש מלגיו בדמי חבירו. הגה: ומי שאין לו אתרוג, או שאר מצוה עוברת, א"צ לבזבז עליה הון רב, וכמו שאמרו: המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, אפילו מצוה עוברת (הרא"ש ורבינו ירוחם נ"י ח"ב); ודוקא מצות עשה, אבל לא תעשה יתן כל ממונו קודם שיעבור (הרשב"א וראב"ד) (ועיין לקמן סוף סימן תרנ"ח בהג"ה).

40. משנה ברורה סימן תרנו

(ז) הון רב - הנה שלישי מנכסיו מוכח בגמרא בהדיא דאין צריך ליתן עבור מצוה אחת והפוסקים הסכימו דאפילו פחות משליש ג"כ אין צריך ליתן וסמכו דינו כמו לענין צדקה שאמרו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש שמא יעני ויצטרך לבריות וה"ה בזה:
(ח) יותר מחומש אפילו מצוה עוברת - ומ"מ חייב להוציא עכ"פ עישור נכסיו לזה דגם בצדקה שיעור בינוני הוא מעשר...
(ט) אבל מצות לא תעשה וכו' - דבטול עשה הוא במניעה מלקיים ואינו עושה שום מעשה נגד רצון הש"י משא"כ בלא תעשה אם יעבור...

41. שו"ת אבני נזר חלק אבן העזר סימן א

(ח) ולכאורה ה"ל נראה טעם לרמ"א, דהנה קי"ל דאין אדם מחוייב ליתן, אפי' בשביל מצוה עוברת, הון רב, כמבואר באו"ח סי' תרנ"ו [סעי' א'], ולגרש את אשתו הוא יותר מהון רב...ומה שחייב לגרש באין לו וולד כלל, דזה חמור מאד שלא ימחה שמו מישראל והתירה התורה משום זה אשת אח דבכרת, אבל ביש לו וולד אחד שוב לא חמור משאר מ"ע, כן נ"ל ליישב דברי רמ"א:
(ט) אך מאחר שברשב"א ורבי"ש מבואר להיפוך נראה לי לחלק בין שאר מ"ע כגון לולב וכדומה שאם לא יקח לולב בחג הסוכות זה מ"מ לא בטלה ממנו מצות לולב בכללות, שאם אין לו לולב בחג הזה יהי' לו בחג סוכות אחר, אבל בנים אם ימות בלא בנים כשיעור דהיינו בן ובת

בטלה ממנו המצוה בכללה [ויודע שכל נפש מישראל צריכה לקיים כל המצוות, ובספרי המקובלים שהאדם צריך להתגלגל אפי' בשביל מצוה חת שלא קיימה מעולם, וכל נשמה צריכה להתגלגל להיות כהן לפעמים או עכ"פ בחי' עיבור כדי לקיים כל המצוות, ועל כן אם ימות בלא מצוה אחת שחסרה לו, שמא לא קיימה נשמתו מצוה זו מעולם ויהי' מוכרח להתגלגל] על כן את כל הוננו יתן ואף לגרש אשתו כדי לקיימה:

42. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קעב

באם מחוייב להכנס בחולי בשביל קיום מצות עשה דשופר וכדומה.

נשאלתי באחד שהיה חולה במחלת שטות והוא בבית החולים ונרפא אבל הרופאים אומרים שצ"ל שם עוד איזה שבועות תחת השגחתם כדי שלא יתקלקל ח"ו, אם צריכים להוציאו משם כדי שיקיים מצות שופר שבבית החולים אי אפשר. והשבתי שלע"ד אין צריכים להוציאו כי על עשה גם אונס ממון יותר מחומש נחשב אונס לפוטרו ואולי גם בפחות מחומש עיניו בס' תרנ"ו במג"א /או"ח/ סק"ז ובספרי דברות משה על ב"ק סי' פ"ט הערה כ"ח, וא"כ כ"ש זה שעדיף להאדם אף מחומש ממון ויותר שהיה מוציא להתרפא אף כל ממונו שנחשב אונס ממצות עשה דשופר ופסור. משה פיינשטיין.

43. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן עא

איש חולה אם מותר לו לישא אשה ע"מ שתעשה שלא תתעבר.

עש"ק דחנוכה תשל"ט. מע"כ ידידי האברך המופלג שליט"א.

הנה בדבר אשר שאל מע"כ הרמה אם מכיון שהוא חולה ל"ע וקשה לפניו לגדל בנים אם מותר לישא אשה על דעת שתעשה באופן שלא תוכל להתעבר, הנה פשוט שלא שייך להתיר, דכל ההיתר שיש לפעמים ליתן הוא במקום סכנה להאשה ואיכא דברים ששייך להתיר אף שיש לה חולי שאין בה סכנה אבל צער גדול, אבל לא בשביל קושי הגידול וחוסר פרנסה וכדומה, וממילא לא שייך להתיר מצד האיש דלא שייך בו חולי וצער מצד העיבור והלידה אלא קושי מענינים אחרים. אבל אם מע"כ הרמה ירא מלישא אשה הראויה להוליד בנים, אף שאיני רואה טעם כל כך שהרי האם תגדל הבנים, יראה ליקח אשה שכבר אינה ראויה בדרך הטבע להוליד בנים שהיא קרובה לחמשים שנה או יותר, וזה הרי יותר טוב לפני מע"כ הרמה שהוא ג"כ קרוב לחמשים שנה מלישא אשה צעירה ממנו וזה רשאי אף אם לא יוכל לקיים ולערב אל תנה, מאחר שירא מזה...

44. שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן שכא

שאלה ילד הנולד ברגל עקום. ורופא מומחה אומר שיש אופן ליישב הרגל ע"י גופסין כל עוד שהעצמות הילד רכים. ואם ימולו אותו קודם. יתקשו העצמות ולא יהי' אפשר אח"כ ליישב הרגל. אך אם יעשו האפיראציע (גופסין) עתה יוחלש עי"ז הילד ולא נוכל למולו ביום ח'. אם מותר לעשות האפיראציע לדחות המילה בזמנו או למולו אף שע"י ז' ישאר הילד בעל מום:

(א) תשובה. אם האמת כדברי הרופאים הדבר ברור דמותר לעשות האפיראציע דמ"ע אינו מחוייב לבזבו עלי' הון רב (כדאיתא באו"ח סי' תרנ"ו בהגה) כ"ש שלא יהי' הילד בעל מום:

45. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יד עמוד א

דרש רבי שמלאי: מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י? וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה: הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי.

46. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיט עמוד ב

עתידי הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק. לאחר שאוכלין ושותין נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך, ואומר להן: איני מברך, שיצא ממני ישמעאל. אומר לו ליצחק: טול וברך! אומר להן: איני מברך, שיצא ממני עשו. אומר לו ליעקב: טול וברך! אומר להם: איני מברך, שנשאתי שתי אחיות בחייהן, שעתידיה תורה לאוסרן עלי. אומר לו למשה: טול וברך, אומר להם: איני מברך, שלא זכיתי ליכנס לארץ ישראל...

47. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף מא עמוד א

דמלאכא אשכחי' לרב קטינא דמיכסי סדינא, אמר ליה: קטינא, קטינא, סדינא בקייטא וסרבלא בסיתוא, ציצית של תכלת מה תהא עליה? אמר ליה: ענשיתו אעשה? אמר ליה: בזמן דאיכא ריתחא ענשין.

48. רש"י מסכת מנחות דף מא עמוד א

דמיכסי סדינא - דלא הוה ליה ציצית כדאמרינן לעיל משום כסות לילה.
סרבלא - כגון אותן שלנו שהן עגולין ואין להן אלא שני כנפים [למטה] דפטורה מציצית.
[סרבלא - מנט"ל בלע"ז].

49. תוספות מסכת מנחות דף מא עמוד א

ענשיתו [אעשה - כי האי] [שאיין אדם חייב] לקנות טלית המחוייב אם אין לו אבל עשה גמור אפילו בית דין שלמטה היו מכין אותו עד שתצא נפשו.

50. מהרש"א חידושי אגדות מסכת מנחות דף מא עמוד א

בעידן ריתחא ענשינן כו' ר"ל בעידן ריתחא בעלמא היה לצדיקים להגין על דורן בתפלתן ובמצותן וע"כ יש להן להרבות במצות כדי לזכות דורן בכך ולא טצדקי למפטר נפשייהו ממצות וע"כ ראוי לצדיקים כמותם ליענש על כך וק"ל:

51. תוספות מסכת ערכין דף ב עמוד ב

הכל חייבין בציצית - אם יש להם טלית ואם לא יוכל לקנות טלית אינן חייבין... ואע"ג דא"ל מלאכא לרב קטינא סדינא בקייטא וסרבלא בסיתוא ציצית מה תהא עליה כלומר וכי אתה מבקש עלילות להפטר מציצית כדמפרש התם א"ל ענשיתו (עלה) [אעשה] א"ל בעידן ריתחא ענשינן היינו דווקא באותן הימים דכל הטליתות היו בת ארבע כנפות איכא עונש לאותו שמשנה אותו להיפטר אבל בזמן הזה שרוב הטליתות פטורין אין עונש למי שאינו קונה ארבע כנפות.

52. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיג עמוד ב

שבעה מנודין לשמים, אלו הן: יהודי שאין לו אשה, ושיש לו אשה ואין לו בנים, ומי שיש לו בנים ואין מגדלן לתלמוד תורה, ומי שאין לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו, והמונע מנעלים מרגליו. ויש אומרים: אף מי שאין מיסב בחבורה של מצוה.

53. רשב"ם מסכת פסחים דף קיג עמוד ב

בחבורת מצוה. כגון משתה של ברית מילה או בת כהן לכהן:

54. תוספות מסכת פסחים דף קיג עמוד ב

ואין לו בנים - נראה דוקא על ידי פשיעתו שאינו מתעסק בפר' ורביה דומיא דאחריני ומי שאין לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו מיירי בשיש לו ואינו מניחן אי נמי אפי' אין לו יש לחזר ולהביא עצמו לידי חיוב כדאשכחן (סוטה דף יד.) במשה שהיה תאב ליכנס לארץ ישראל כדי לקיים מצות שבה...

55. הלכות קטנות למרדכי (מנחות) פרק התכלת

[דף מא]

[שם] בעידן ריתחא ענשינן פירוש מי שיש לו טלית בת ארבע כנפים ומחזר עלילות כדי להיפטר מן המצות נענש ודוקא בימיהם שהיו רגילים (*לטליתות) [*ללבוש טליתות] בת ארבע כנפים אבל אנחנו אין דרכנו (*בבגדים) [*בבגדי] ארבע כנפים אפי' בעידן ריתחא לא מיענשי ומיהא מצוה מן המובחר היא כדאמרינן לא נתאוה משה ליכנס לארץ משום פירותיה אלא כדי לקיים מצות התלויות בה [*וה"ה בציצית שגדולה מאד] ומתן שכרה מרובה כדאמר ששקולה כנגד כל המצות. תוספות שאנ"ץ:

56. ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ג

כו... ועל מצות ציצית אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספרי במדבר סוף פרשת שלח): שהציצית מוספת קדושה, שנאמר (במדבר טו, מ): "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקיכם". וגם כי אין מצות ציצית זולתי על מי שיש לו בגד אשר לו ארבע כנפות, ואם אין לו בגד כזה אינו חייב לקנותו, אף גם זאת אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מנחות מא א): כי ענוש יענש לעתות בצרה על דבר אשר לא חמד בלבבו יפי המצוה ושכרה, לבעבור סבב פני דבר חיובה עליו ולקחת לו בגד שיש לו ארבע כנפות לעשות בו ציצית על כנפיו.

57. במדבר פרשת שלח פרק טו

(לט) וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְקֹנֵק וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתּוּרוּ אֶחָדֵיכֶם לְבִכְבְּכֶם וְאֶחָדֵיכֶם אֲשֶׁר אֹתָם זָנִים אֶחָדֵיכֶם:

58. רש"י במדבר פרשת שלח פרק טו

(לט) וזכרתם את כל מצות ה' - שמנין גימטריא של ציצית שש מאות, ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג:

59. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף מג עמוד ב

תניא אידך: וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' - שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן.

60. רש"י מסכת מנחות דף מג עמוד ב

שקולה מצוה זו - מדכתיב את כל מצות ועוד דציצית בגימטריא ת"ר וה' קשרים וח' חוטין הרי תרי"ג.

61. רמב"ם הלכות ציצית פרק ג

הלכה יב

לעולם יהא אדם זהיר במצות ציצית שהרי הכתוב שקלה ותלה בה כל המצות כולן שנאמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות יי'.

62. טור אורח חיים הלכות ציצית סימן כד

אע"פ שאין אדם חייב לקנות טלית בת ארבע כנפות כדי שיתחייב בציצית אלא דוקא אם רוצה להתכסות בטלית בת ד' כנפות חייב להטיל בה ציצית מ"מ טוב ונכון להיות כל אדם זהיר וזריז במצות ציצית שיהיה לו בגד קטן מצוייץ שילבש אותו כל היום כי עיקר מצותה על זכירת המצות ובכל שעה ובכל רגע צריך לכך דוגמא לדבר כאדם המזהיר לחבירו על ענין אחד שקושר קשר באזורו כדי שיזכרונו וע"כ יש בה ה' קשרים כנגד ה' חומשי תורה וד' כנפים שבכל צד שיפנה יזכור...

63. דברים פרשת שופטים פרק יח

(ג) וְזֶה יְהִי מִשְׁפֹּט הַפְּהִנִים מֵאֵת הָעַם מֵאֵת זָכָיִי הַנֹּבֵחַ אִם שׂוֹר אִם שֶׁהָ וְנָתַן לַפֶּהן הַזֶּרֶע וְהַלְחִיִּים וְהַקְּבָה:
(ד) רֵאשִׁית דְּגָנָה תִירָשָׁה וְיִצְהָרָה וְרֵאשִׁית גֶּזַז צֹאנָה תִתֵּן לוֹ:
(ה) פִּי בּוֹ בָחַר יְקֹנֵק אֱלֹהֵיךָ מִכָּל שְׂבָטֶיךָ לְעֵמֶד לְשֶׁרֶת בְּשֵׁם יְקֹנֵק הוּא וּבְנִיּוֹ כָּל הַיָּמִים:

64. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קל עמוד א

/מתני'/. הזרוע והלחיים והקבה נוהגין בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין אבל לא במוקדשין...

65. רש"י מסכת חולין דף קל עמוד א

הזרוע והלחיים - בארץ ובחוצה לארץ - משום דבעי למימר בחולין אבל לא במוקדשין נקט להו. בפני הבית - בעודו קיים.

66. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף קל עמוד א

מתני' הזרוע והלחיים והקבה נוהגין בין בארץ בין בחוצה לארץ. פי' הא איצטריך לאפוקי מדרב אלעאי דסבר דמתנות אין נוהגין אלא בארץ כדאיתא בפרק ראשית הגז (קל"ו א'), והאידנא נוהגין כוותיה אף במתנות...

67. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קלו עמוד א

והתניא, רבי אלעאי אומר: מתנות אין נוהגין אלא בארץ, וכן היה רבי אלעאי אומר: ראשית הגז אין נוהג אלא בארץ

68. רש"י מסכת חולין דף קלו עמוד א

והתניא - בניחותא.

69. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קלו עמוד ב

אמר רב נחמן בר יצחק: האידנא נהוג עלמא כהני תלת סבי, כר' אלעאי בראשית הגז, דתניא, רבי אלעאי אומר: ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ...

70. רש"י מסכת חולין דף קלו עמוד ב

כר' אלעאי בראשית הגז - וה"ה למתנות.

71. תוספות מסכת חולין דף קלו עמוד ב

כרבי אלעאי בראשית הגז - וה"ה במתנות כדפי' בקונט' אע"ג דכולהו אמוראי בפרק הזרוע (לעיל דף קלב.) סברי שנוהג בחו"ל דהווי יהבי מתנתא בבבל אפילו הכי הלכה כר' אלעאי...

72. רמב"ם הלכות ביכורים פרק ט

הלכה א

מצות עשה ליתן כל זובח בהמה טהורה לכהן הזרוע והלחיים והקיבה, שנאמר וזה יהיה משפט הכהנים, ואלו הם הנקראים בכל מקום מתנות, ומצוה זו נוהגת תמיד בין בפני הבית בין שלא בפני הבית, ובכל מקום בין בארץ בין בחוצה לארץ, ובחולין אבל לא במוקדשין.

73. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מתנות כהונה סימן סא

סעיף כא

מתנות נוהגות בכל מקום, בין בארץ בין בחוצה לארץ, בין בפני הבית (פי' בזמן שבית המקדש קיים) בין שלא בפני הבית. ויש מי שאומר שאינן נוהגות בחוצה לארץ, וכן נהגו (ועיין בספר החנוך להרא"ה מצוה תק"ו).

74. פלתי סימן סא

(סעיף כ"א) [ו] וכן נהגו. - ... ובאמת לא ידעתי אנשי מעשה המחמירין בכמה דקדוקי מצות וחומרות, למה אינם מהדרים לקיים מצוות עשה של תורה, אשר לדעת רוב מחברים נוהג בחוץ לארץ, ורוב חז"ל בש"ס שנהגו בו. ואפשר הואיל אין לנו בעו"ה כהן ידוע מיוחס רק כהני חזקות. (ועיין תשובת ח"י 'ע' בשו"ת חוט השני סי' י"ז ובשו"ת חות יאיר סי' צ"ג) ומ"ש במקום אחר (ע' תומים סי' ט"ו ס"ק ג') בדין זה). ובאמת חתני הרב החסיד המפורסם לרבים מהור"ר בנימין וואלף פרענקיל ז"ל כשעשה פדיון הבן לבנו הילד ה' יאריך ימיו הבחור המופלא ומעולה כהר"ר זעליג יצ"ו, לקח אז בהמה משלו, ומסרו לטבח ליקח הימנו בשר לסעודה, והוא רצה לתתם לכהן שפודה ממנו ילד הנ"ל, ואמר מה איחוש [אולי] הוא רק כהן חזקה, הלא אני פודה בני ממנו. ונתחרט, אולי הוא בכלל דאין ליתן כל מתנותיו לכהן אחד (עירובין ס"ג ע"א) פדיון והזרוע לחיים, ולכך נתן המתנות לחמי הגאון המפורסם מהור"ר יצחק שפירא ז"ל, שאכלן בשביל אשתו חמותי הרבנית מרת מאטי בת חמי זקני הנגיד כהר"ר מרדכי כהן ז"ל. ואני מסופק אם נהוג ליתן לכהן, אם לא הוה קבלה דקיבל לנהג מצוה זו אף בחו"ל, וצריך לקיים תמיד מצוה זו, כמ"ש בכמה דוכתי, גבי תפלת ערבית רשות [דהיכי דצלי ליה שויה עליה חובה (רי"ף ברכות י"ט ע"א, רא"ש שם פ"ד סי' ז')], ודכוותיה [לענין שיעור נטילת ידים]. וצ"ע כי לא שכיח, דרוב בעלי בתים אין להם בהמות לטבוח. וכמה אנשי מעשה שנתנו להני חכמים שלימים דאזלו לארץ ישראל מעות, ומינהו לשלוחים לקנות בשבילן בהמות, ולהפריש מתנות כהונה בעבורן זרוע לחיים ראשית הגז, ושלוחו של אדם כמותו בכל דבר. ואני הייתי מסופק כיון דאיהו לא מצי עביד כי רחוק ממנו הדרך, איך מצי שויה שליחא. וכמו כן דייקו התוספות בנזיר (י"ב ע"א ד"ה מ"ט) על הפרשת חלה, והארכתי בזה במקום אחר, וכל לבבות דורש ה':

75. תלמוד בבלי מסכת נזיר דף יב עמוד ב

לא משוי איניש שליח אלא במילתא דמצי עביד השתא, במילתא דלא מצי עביד ליה השתא - לא משוי.

76. רש"י מסכת נזיר דף יב עמוד ב

דמצי עבד ליה איהו גופיה השתא - כגון באיתתא דשריא ליה לאפוקי היכא דבהיא שעתא לא משתריא ליה.

77. תוספות מסכת נזיר דף יב עמוד א

מ"ט - ... אבל שליחותא (בעא) דלא מצי איניש משוי שליח אלא במילתיה דמצי עביד נפשיה בשעה שעושה שליח דהא נסיב' לא מצי לשווייה שליח לקדש לו אף כשתתגרש ואף קדשה השליח אינה מקודשת ואם תאמר דהא מעשים בכל יום שהאשה אומרת לחבירתה לוישי לי קמח

והפרישי חלה בעבורי וגם תלמידים של בית רבן אומרים כן ואיך נעשה שליח בדבר הזה הא בשעה שעושה אותה שליחות לא היתה יכולה בעצמה להפריש חלה מקמח זה שאינו בר חיובא שאין מפרישין חלה מקמח ואומר רבינו תם דיש בידה להביא עיסה מגולגלת ולומר עיסה זו תהא חלה על קמח לכשיהיה נילוש ודברים שבידה קיימים דאין זה דבר שלא בא לעולם כיון שבידה ללוש ולגלגל העיסה קרוי שפיר בא לעולם כיון שבידה לעשות...

78. מרדכי מסכת קידושין פרק האיש מקדש

[רמז תקיט]

...גרסי' בנזיר [י"ב.] האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה כו' עד היכא דאיהו לא מצי לקדושי לא מצי לשוויי שליח ומ"מ אשה שאמרה לחברתה ללוש עיסה מן הקמח ולהפריש חלה אע"פ שבשעת ציווי היה קמח ולא מצי לאפרושי חלה דהמפריש חלתו קמח לא עשה ולא כלום אפ"ה מצי לשוויי שליח כיון שביד בעלת העיסה ללוש ולהפריש ולא דמי להא דאמרי' פ"ב דנזיר (*דמיירי) [*דמייתי] הכא באלפס וכ"פ בספר התרומה:

79. שו"ת מהר"י מברונא סימן קעח

נשאלתי מי שקנה מעות גלילה והוצאה, ונעשה חולי, אי מצי לעשות שליח במקומו:

והשבתי דלא מצי, כדאמרינן בפ' הגוזל קמא בסופו (ב"ק ק"א) אם היה זקן או חולה נותנו לכל כהן שירצה, ופריך ה"ד אי דלא מצי עביד עבודה היכי משוי שליח כו' הכא נמי לא שנא. וכ"כ במרדכי בסוף פ' ר"ג דכל דלא מצי עביד האידנא לא מצי משוי שליח וכן הוא באלפס פ"ב דקדושין...

80. מעשה רב לקוטי דינים - מהל' ס"ת מזוזה מעקה מתנות כהונה מו"מ וטומאת מת

קב ראייתי שקנה בכור היינו בהמה כשהיא מבכרת ונתן בעצמו הבכור לכהן וברך שהחיינו: קג וגם שחט עגל ונתן זרוע ולחיים עם הלשון והקיבה לכהן ובירך ג"כ שהחיינו...

81. שערי צדק שער מצות הארץ חכמת אדם פרק ח

(א) ...ואפילו הדרים במדינת הים יכולים לקיים כל מצות התלויים בארץ על ידי שליח, דקיימא לן שלוחו של אדם כמותו. ואמנם צריך להזהר שיתן רשות להשליח שנותן לו המעות שיהיה בידו לעשות שליח....

82. שערי צדק שער מצות הארץ בינת אדם פרק ח

(א) ואע"ג דבנזיר דף יב [ע"ב] איתא דכל מידי דאיהו לא מצי עביד לא מצי לשוויי שליח... וכל שבידו לעשות לאו מחוסר מעשה הוא... ואם כן לא קשה מידי...

83. ויקרא פרשת בהר פרק כה

(א) וַיְדַבֵּר יְקֹנָק אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:

(ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ שְׁבֹת לִיקְנֹק:

(ג) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךָ וּשְׁשֵׁי שָׁנִים תִּזְמַר פְּרֻמָּךְ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָה:

(ד) וּבִשְׁנֵה הַשְּׁבִיעִת שְׁבֹת שְׁבֹתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ שְׁבֹת לִיקְנֹק שְׂדֶךָ לֹא תִזְרַע וְכִרְמֶךָ לֹא תִזְמַר:

84. תשובות והנהגות כרך ה סימן שה

...ונשאלתי, האם יש מצוה לקנות איזה חלק בשדה בארץ ישראל, ולשבות שם ממלאכה כדי לקיים בעצמו מצות שמיטה... ואם כן ה"ה בשביעית שכל מלאכה שאסורה עובר עליה בלאו בפ"ע, חזינן שהאיסור הוא מצד גוף המלאכה ושפיר אין כאן מ"ע דשביטה. אמנם, אף אי נימא דיש מצוה ד"תשמטנה ונטשתה" להפקיר את הפירות, וא"כ אם ישתתף עם אחד שיש לו שדה עם פירות קיים בזה מצוה, אמנם אני תמה, למה מחפשים סרך מצוה בשעה שיש אפשרות ליהוי כשומר שביעית ממש בשביתת שדהו בזה שתומך בוועד לעזר החקלאים שומרי שביעית, שאז הדין הוא כמו בת"ת שהמחזיק ת"ח חולק שכרו עמו, וה"ה התומך בשומרי שביעית להחזיקם שיוכלו לקיים המצוה, מקבל שכר כשומרי שביעית שזוכים לברכת ה', וראוי לכל ישראל להשתוקק להשתתף במצוה זאת, והקב"ה ירחם עלינו ויחיש גאולתנו, ונזכה לראות בהתגלות כבוד ה' בעולמו במהרה בקרוב ממש...